

I höstas fick ni alla ett häfte som innehöll en vykortskorrespondens mellan Josef och Elsa under åren fram till 1906. Deras tonårsdialog rörde mig djupt när jag kände igen återklängen av den i samtalen under våra braskvällar den tiden när vi var samlade alla.

Jag vet inte vad ni tyckte om häftet och ändå kommer här ett till, denna gången sammanställning av Josefs brev till Elsa mellan 1906 och 1914. De fångslade mig på ett nytt sätt. Om Elsa under "vykortstiden" varit den pådrivande så är det nu Josef som tycks vara angelägnast och inte ger upp när det blir kritiskt mellan dem - och det blir det verkligen vid några tillfällen.

Det första brevet i samlingen - det till hennes 20-årsdag 13 oktober 1906 - antyder att något har hänt mellan dem. Den frejdiga tonårsjargängen med förstulna romantiska antydningar och hemlighetsmakerier har övergått till något annat. Det kan inte ha varit lätt att behålla det ljusa och förtröstansfulla i gemenskapen genom att skriva brev då ensamheten blir plågsam och längtan förvandlas till smärta. - De unga prövar varandra, ibland ganska hårdhänt.

I det första brevet undrar Josef - något förvånande - om det kanske är "ogrannlaga" att påstå att hon är medelpunkten i "hans ljusaste förhoppningar" på framtiden. Elsa svarar med ett foto och på baksidan en anteckning som förbryllar honom men som han glatt tolkar till sin fördel. Det är hela tiden en spänning i dialogen.

När Elsa blir finsk medborgare oroar han sig över hennes framtidsplaner. Hon är känslig för minsta antydning till förmyndar-ton och reagerar ibland så att han häpnar.

Det är inte ofta de träffas. De är bundna av sina familjer, av lojalitet och plikter. Josef är i Åbo 1908 och tillbringar midsommaren med Elsa och hennes syster Lydka. Elsa besöker - i sällskap med sin mor - en syster i Småland sommaren 1909 och gör ensam en avstickare till Holsbybrunn på några dagar där Josef har sommarjobb. Efter detta besök har Elsa det svårt.

Josef känner hennes oro men missförstår till en början situationen. Det är då hon vill emigrera till Amerika och arbeta på ett apotek som en vän till familjen kan anvisa. Emellertid kommer det till en uppgörelse på nyåret 1910 och vid midsommartid förlovar de sig. (Sedan Josef fått sin med. kand.) - Synd att de väsentligaste sidorna har avlägsnats ur brevet med en tillbakablick på vad som hänt (1910.08.27). Sedan följer ett "lyckans år" dock inte utan disharmonier. Efter mor Idas död i december 1911 följer en svår tid för Elsa. Hon känner sig "utsvulten på allt andligt gott" och när hon läser Josefs rapporter från sin värld känner hon sig "övergivet fattig". - Då kallas hon till Stockholm, och Josef ser till att hon får livsglädjen åter. (I vykortshäftet finns med delanden från denna tid som kan läsas parallellt med breven.)

Brevengrep mig sällsamt. - Tycker du att de är så privata att de inte bör läsas av någon annan än av den till vilken de skrivits ska du förstöra häftet. Men om jag frågade henne skulle hon svara att hon sparat dem för att jag skulle visa er hur den gemenskap en gång i ungdomen byggdes upp, den som vi alla känner så väl från vår barndom och uppväxtid.

Med bästa hälsningar.

